

The image is a vertical composition. The left side shows a forest landscape with tall, thin trees, some with yellowing leaves, and a body of water in the distance. The right side is a close-up of a birch tree trunk with characteristic white bark and black lenticels, surrounded by bright yellow and green leaves. The text is overlaid on the bottom left of the landscape portion.

**MÅNGFALD
I FINLÄNDSKA
SKOGAR**

DENNA PUBLIKATION HAR PRODUCERATS AV
JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET OCH MILJÖMINISTERIET

PUBLIKATIONEN FINNS OCKSÅ PÅ INTERNET PÅ ADRESSEN WWW.MMM.FI

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Pämbilderna:

Mångfald i en ekonomiskog. Norra Karelen.

Inre framsidan:

Ett cirka 60 år gammalt vårtbjörkbestånd
som uppkommit genom naturlig förnyelse i ett svedjeområde.
(Erkki Oksanen)

Främre uppslaget:

Höstens färgprakt - en form av mångfald.

Inre baksidan:

Vinterskogens lugn
(Hannu Viitanen)

Bakuppslaget:

Vinterväder med pudersnö. Posio, norra Finland.
(Jouni Klinga)

MÅNGFALD I FINLÄNSKA SKOGAR

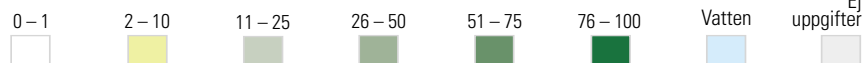
Sedan början av 1990-talet har tryggheten av mångfalden i skogsnaturen varit en viktig del av principen för hållbart skogsbruk. Denna princip är hörnstenen i Finlands skogspolitik. I dag tar man på många olika sätt hänsyn till mångfalden vid behandlingen av ekonomiskogarna. Dessutom finns det

i Finland nästan fyrdubbelt strikt skyddade skogar än i Europa i genomsnitt. Av de nuvarande skyddsområdena finns största delen i det glest befolkade östra och norra Finland. För att trygga mångfalden i skogarna i södra Finland startade statsrådet ett program för mångfalden i skogarna.

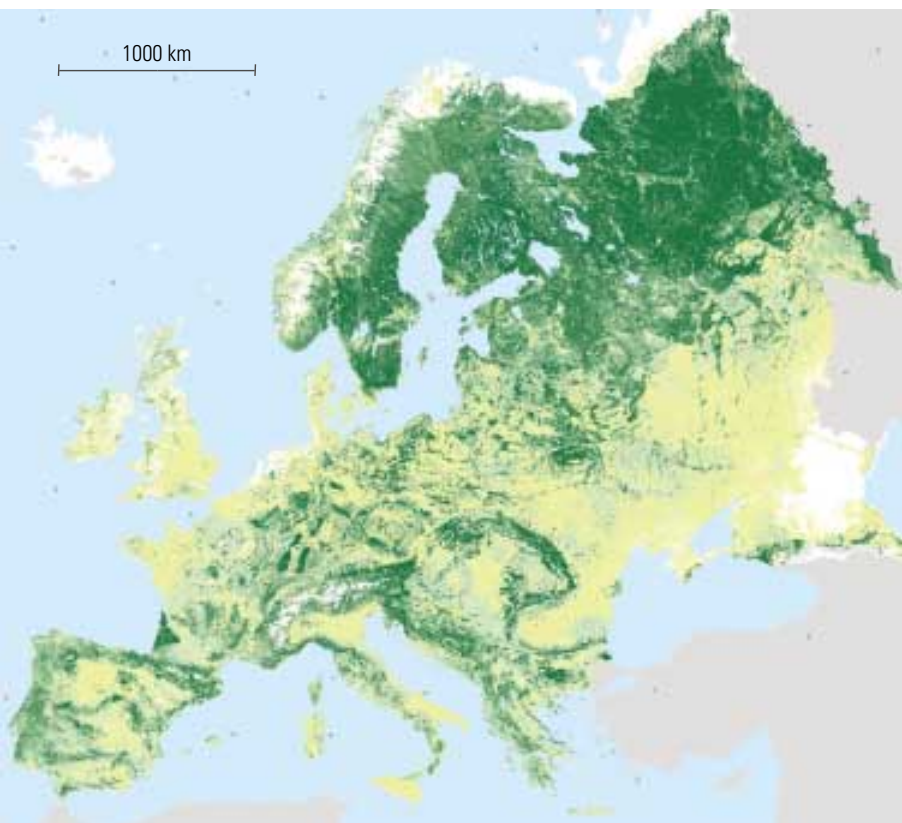
EUROPAS SKOGAR

KÄLLA: EUROPEISKA SKOGSINSTITUTET

Den procentuella andelen skog av landarealen

1000 km

EUROPAS SKOGSRIKASTE LAND

Finland är det skogsrikaste landet i Europa, hela 72 procent av landarealen är täckt av skog. Det finns 22 miljoner hektar skog, mer har endast Sverige (27 milj. ha). Övriga viktiga skogsländer är Frankrike (15 milj. ha), Spanien (14 milj. ha) och Tyskland (11 milj. ha).

Skogarna i Mellaneuropa är tätare och växer snabbare än nordliga boreala barrskogar. Utgående från virkesförrådet och tillväxten räknas Frankrike, Tyskland, Sverige och Finland till de största skogsländerna i Europa.

I Finland är skogarnas betydelse för samhällsekonomin och landet allra störst. Tack vare skogsbruket och skogsindustrin har Finland utvecklats från ett nordligt och fattigt jordbruksland till ett rikt postindustriellt samhälle. På 1950-talet stod skogsindustrins produkter för upp till 80 procent av Finlands exportintäkter. I dag kommer fortfarande en fjärdedel av exportintäkterna från skogssektorn, i synnerhet från tekniskt högt avancerade pappersprodukter.

Den finländska skogsindustrin är konkurrenskraftig, den har vuxit och blivit internationell. Flera finländska företag är i dag

UPPÅKTYMME

globala, ledande skogsindustriföretag och hälften av produktionen sker redan utanför Finlands gränser, i synnerhet i Mellaneuropa. I sin verksamhet är de tvungna att följa internationella miljönormer.

FAMILJESKOGSBRUKET HAR SKAPAT VÄLFÄRD

I Finland, som i Europa i övrigt, ägs cirka två tredjedelar av skogarna av privata familjer. På grund av markägandets historia är fastigheterna små, i medeltal cirka 30 hektar. Därför är också vården av skogarna småskalig. Skogarnas sköts och avverkas på figurnivå. Figurernas genomsnittstorlek är 1-2 hektar.

Ur skogarna har man fått virke för husbehov, arbete och inkomster under flera generationer. Inkomster av virkesförsäljning och de arbetsmöjligheter som skogen erbjuder är fortfarande viktiga för 400 000 familjer som äger skog och för hela landsbygden. Skogsbruket och skogsindustrin sysselsätter dessutom tusentals företagare och tiotusentals arbetstagare.

I motsats till många andra länder är skogsbruket i Finland en ekonomiskt lönsam näring. Detta har lett till att de privata skogsägarna traditionellt har varit intresserade av hållbar skötsel och användning av skogarna. Också staten har aktivt stött och styrt privatskogsbruket. Sedan 1950-talet har den landareal som täcks av skog ökat. Det samma gäller skogarnas årliga tillväxt som ökat från 55 miljoner till 80 miljoner kubikmeter per år. I skogarna finns det mer virke än tidigare. Tack vare det har man kunnat öka industriell användning av virke.

Under de senaste decennierna har naturvärdena spelat en allt större roll och man försöker ta dem i betraktande i all skoglig verksamhet. Respekt för djupt inrotade kultur-, rekreations- och miljövärden är en del av det finländska familjaskogsbruket. Alla skogar, även privatskogarna, kan fritt användas för friluftsliv och för bär- och svampplockning.

OY SISU AUTO AB

Största delen av Finland är täckt av skog och tiotusentals finländare livnär sig på skogsbruk. Virket transporteras vanligen med bil, men flottning är ännu ett viktigt transportsätt.

MÅNGFALDEN ÄR EN DEL AV FINLANDS NATIONELLA SKOGSPROGRAM

Finlands skogspolitik styrs av Finlands nationella skogsprogram som sträcker sig ända fram till år 2010. Alla viktiga intressegrupper och nationella miljöorganisationer har varit med i förberedelsen och genomförandet av programmet. Målet är att genomföra programmet som en balanserad helhet med avseende på ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Centrala ekonomiska målsättningar är att öka avverkningarna till 63 - 68 miljoner kubikmeter per år, fördubbla träindustrins förädlingsvärde samt att öka användningen av energivirke till 5 miljoner kubikmeter per år. Virkesförrådets volym och tillväxt kommer fortfarande att öka under kommande decennier om skogsförnyelse och skogsvård utförs enligt programmet.

De viktigaste målsättningarna då det gäller den sociala hållbarheten är de positiva effekterna som programmet har på sysselsättningen och på levnadsmöjligheterna på landsbygden samt hänsyn till traditionella nyttjandeformer såsom jakt, renskötsel, allemansrätten, friluftsliv och landskapsvärden. Målsättningarna då det gäller den ekologiska hållbarheten är att uppnå en gynnsam skyddsnivå för arterna och livsmiljöerna genom en kombination av skyddsområden och ekonomiskogor som behandlas mångfaldigt. Målsättningen stämmer överens med det multilaterala avtalet om biologisk mångfald som Finland ratificerat. Metoderna för att uppnå ekologisk hållbarhet är bl.a. grundande av nationalparker och andra skyddsområden, Natura 2000-nätverket, programmet för skydd av gamla skogar och det av statsrådet år 2002 godkända programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland. Man har också utvecklat nya metoder för naturvärden i ekonomiskogarna.

JOUHNI KUUSI

Jakten är ett populärt sätt att utnyttja ekonomiskogarna.

ERIKI OLSANEN

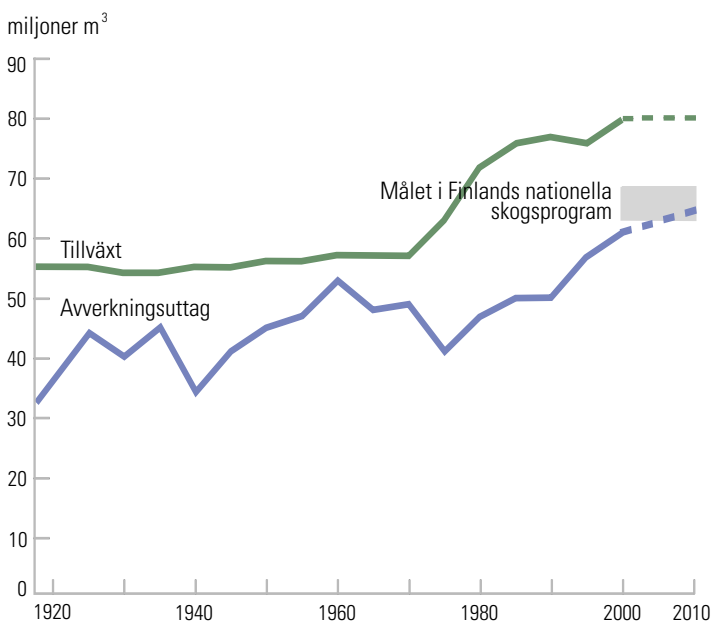
Alla skogar i Finland kan fritt användas för friluftsliv och för plockning av bär och svamp.

HANDLINGSPROGRAMMET FÖR MÅNGFALDEN INNEHÅLLER FLERA ÅTGÄRDER

I förslaget till det nationella handlingsprogrammet för den biologiska mångfalden i Finland 1997 - 2005 presenteras totalt 124 åtgärder för att trygga mångfalden i naturen. Miljöministeriets uppföljningsgrupp och expertarbetsgrupper med representanter från olika ministerium, intressegrupper och medborgarorganisationer följer med hur programmet fortskrider. Den allmänna principen är att man skall öka antalet skyddsområden samt dra försorg om mångfalden i ekonomiskogarna. Åtgärderna är bl.a. kartläggning av särskilt viktiga livsmiljöer i skogarna, forskning och utbildning kring mångfalden i skogarna samt samarbete

TILLVÄXTEN OCH AVVERKNINGAR I FINLANDS SKOGAR SEDAN 1920-TALET

KÄLLA: SKOGSFORSKNINGINSTITUTET

I Finland förutsätter skogslagen att närmiljöer till bäcka skall lämnas oavverkade också i ekonomiskogar.

ERIK OIKSÄNEN

Maskinell virkesdrivning hör till det kostnadseffektiva skogsbruket.

ERIK OIKSÄNEN

Tallbestånd som uppkommit genom naturlig förnyelse.

mellan skogs- och miljömyndigheterna. En viktig fråga är hur bra skyddsområdena och ekonomiskogarna som en helhet tryggar bevarandet av livsmiljöerna, skogarnas naturliga särdrag och arterna.

CIRCA TIO PROCENT AV FINLANDS LANDAREAL BESTÅR AV SKYDDSOMRÅDEN

I Finland finns det 1,4 miljoner hektar egentliga naturskyddsområden på statens marker. Dessutom har det i nordligaste Lappland grundats 1,4 miljoner hektar ödemarksområden som karaktäriseras av vidsträckt fjällområden och skogar vid skogsgränsen. Totalt finns det alltså 2,8 miljoner hektar skyddsområden, vilket är cirka 10 procent av Finlands landareal. Området är nästan lika stort som hela Belgiens yta (3 milj. ha).

Naturskyddsområdena bevaras så långt som möjligt i naturtillstånd och de flesta av dem är öppna för motionärer, naturintresserade och friluftsmänniskor.

Enligt en internationell utvärdering är basnätet för naturskyddsområden i Finland bra, men regionalt i obalans. I norra Finland utgör skyddsområdena 18 procent av landarealen, men i södra Finland, där tyngdpunkten inom befolkningen och jord- och skogsbruket ligger, utgör skyddsområdena bara cirka 1 procent av landarealen.

I strikt skyddade områden finns 0,7 miljoner hektar skog, vilket är 3,6 procent av Finlands skogsareal. I övriga länder i Europa utgör arealen strikt skyddade skogar i genomsnitt en procent av skogsarealen. Detta betyder att det i Finland finns nästan fyrdubbelt skyddade skogar än i Europa i genomsnitt.

Utifrån EU:s naturskyddsdirektiv håller medlemsländerna på att etablera ett Natura 2000-nätverk för skyddsvärda områden. Finlands förslag till Natura 2000 täcker 12 procent av Finlands totala areal. I Natura-nätverket inkluderades 78 000 hektar skyddsområden i nya boreala naturskogar.

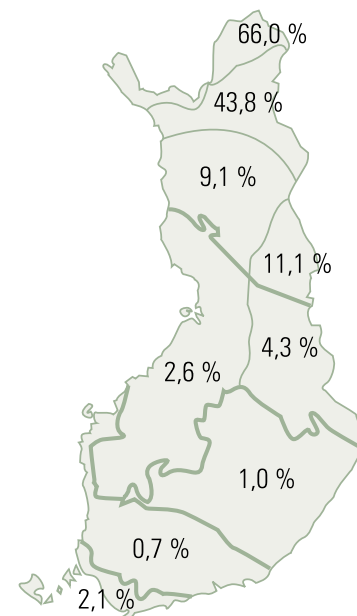
Kitkajoki ådal. Oulanka nationalpark.

STRIKT SKYDDADE SKOGAR EFTER VEGETATIONSZON

KÄLLA: SKOGSFORSKNINGSINSTITUTET, FINLANDS MILJÖCENTRAL

DE VÄRDEFULLASTE GAMLA SKOGARNA HAR SKYDDATS

På 1980 och 1990-talen utarbetade staten flera naturskyddsprogram vilka skall genomföras före år 2007. På statens marker genomförs skyddet genom administrativa beslut. Utöver detta används totalt 600 miljoner euro för inköp av privata marker och för ersättningar som betalas till markägarna.

Programmet för skydd av gamla skogar förbereddes åren 1991-1996. Kriterier för gamla skogar definierades utgående från ekologiska utgångspunkter med beaktande av trädbeståndets ålder, mängden död ved, tiden skogen har varit oavverkad, områdets storlek och växtgeografiskt läge.

I terrängen utvärderades närmare en miljon hektar potentiella objekt med gamla skogar och för dessa objekt gav man poäng enligt de ekologiska kriterierna. Enligt ett förslag av en arbetsgrupp med representanter från olika intressegrupper beslöt statsrådet skydda 345 000 hektar värdefullare skog.

Dessutom beslöt Forststyrelsen, som förvaltar statens marker, skydda med hjälp av områdesekologisk planering 35 000 hektar mindre

värdefulla objekt som var för små och för utspridda för att de skulle kunna bilda ett skyddsområde. Efter detta inkluderades åren 1997-2001 i områdesekologisk skydd i hela landet ännu 129 000 hektar värdefulla skogar och ekologiska korridorer.

Enligt en internationell utvärdering är Forststyrelsen, som förvaltar statens marker, en föregångare bland dem som utvecklar och tillämpar nya områdesekologiska metoder för planering.

Vintern 2003 inledde de finländska miljöorganisationerna Finlands naturskyddsförbund och WWF samarbete med Forststyrelsen för att i samband med den områdesekologiska planeringen vidareutveckla skyddet av skogarna i norra Finland, utgående från att det inte behövs något nytt specifikt skyddsprogram för norra Finland.

FLEST HOTADE SKOGSARTER I SÖDRA FINLAND

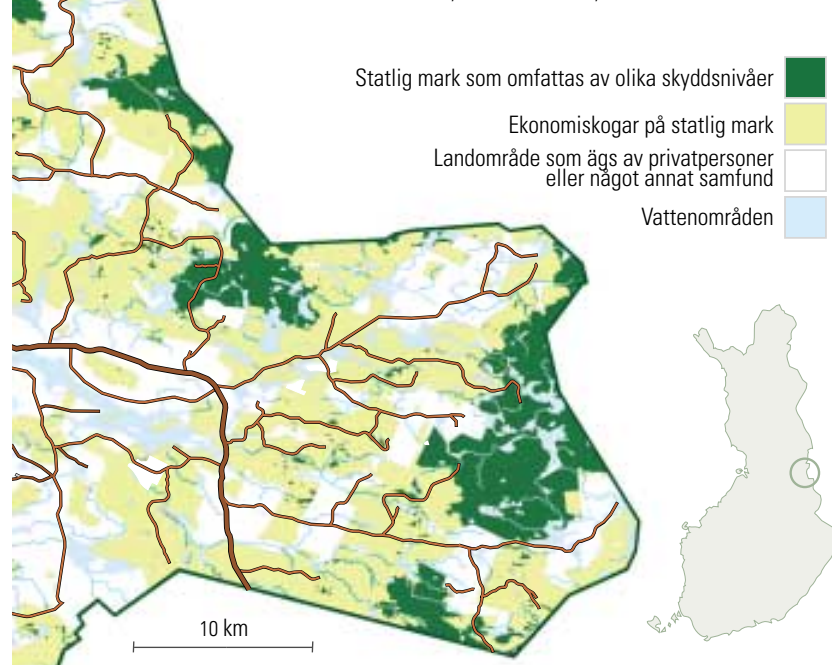
Från och med 1980-talet har man i Finland gjort tre omfattande utvärderingar av hotade arter. Den senaste utvärderingen blev klar år 2000 och i den användes Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier. Uppgifter om 15 000 arter av Finlands 43 000 kända arter räckte till för att man skulle kunna göra en utvärdering. En lika omfattande utvärdering har förutom i Finland bara gjorts i Sverige.

1 505 arter klassificerades som hotade. Av dessa lever 43 procent i första hand i skogsområden. Det stora antalet skogsarter beror på att största delen av Finlands areal är täckt av skog. Det finns fortfarande t.ex. vargar och björnar i Finland. Vargen är hotad och björnen är i farozonen. Båda arternas stammar har vuxit, delvis tack vare invandring från Ryssland.

Största delen av de hotade arterna finns i södra Finland. Det finns många orsaker till detta. Antalet lundar har minskat eftersom de under århundraden har röjts för jordbrukets behov. Det finns lite ädellövskog eftersom många av arterna har sin nordliga utbredningsgräns inom

MOSAIK ÖVER EKONOMISKOGAR OCH SKYDDADE SKOGAR I KAJANALAND

KÄLLA: LANTMÄTERIVERKET, FORSTSYRELSEN, FINLANDS MILJÖCENTRAL

Friluftare tar en paus; den flamstekta laxen blir snart färdig.

våra breddgrader. Hagmarkerna har nästan försvunnit eftersom de inte längre utnyttjas som betesmarker. Mängden död ved och gamla lövträd, i synnerhet asp, har fått ge vika för skogsbruket som föryngrat skogarna. Skogsbränder, som ingår i den boreala skogens kretslopp, har minskat bl.a. till följd av effektiv brandbekämpning.

Uppgifterna om de hotade arterna är otillräckliga. Inom programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland reserverades därför 12,5 miljoner euro i tilläggsfinansiering för forskning kring skogarnas mångfald och bristfälligt kända och hotade arter.

VÄRDEFULLA LIVSMILJÖER

Man kan öka skogarnas mångfald och förbättra de hotade arternas livsmöjligheter också via skogsbruket. I detta syfte definierar skogslagen, som trädde i kraft 1997, de naturobjekt som bör skyddas i samband med skogsbruket. Naturobjektens betydelse för mångfalden baserar sig på sådana särdrag som inte förekommer på annat håll i skogsmiljön. Exempel på sådana naturobjekt är närmiljöer till bäckar, källor och små tjärnar och bördiga kärr och mindre lundområden. De i skogslagen nämnda särskilt viktiga livsmiljöerna lämnas obehandlade. Till och med detta gynnar man hyggesbränning, blandskog och asp i skogsbruket. Man lämnar också naturvårdsträd och död ved i skogarna.

NYA SKYDDSMETODER INOM PROGRAMMET FÖR MÅNGFALDEN I SKOGARNA I SÖDRA FINLAND

I oktober 2002 fattade statsrådet ett beslut om programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland. Programmet hade förberetts i vidsträckt samarbete. För genomförandet av programmet har man reserverat 61,7 miljoner euro för åren 2003-2007.

Största delen av skogarna i södra Finland är i privat ägo. Därför baserar sig programmet på stödandet av markägarnas intresse för skydd och i programmet används nya frivilliga metoder. T.ex. inom handeln med naturvärden kan skogsägaren för 10-20 år skydda skog med gamla döda träd för hålbbyggare och för andra arter som kräver sådana särdrag som det finns i en naturskog. Flygekorrens livsmiljö bör tryggas i lag.

Med hjälp av programmet utvecklas naturvården i ekonomiskogarna. Utbildning och rådgivning för skogsägare samt forskning kring skogarnas mångfald utökas. För skötsel och återställande av skyddsområden används betydligt mer resurser.

Programmet genomförs som ett samarbete mellan ministerierna, skogsägarna och andra aktörer och samfund inom skogsbranschen. Resultaten bedöms år 2007 då man också kommer att besluta om fortsatta åtgärder.

METODER FÖR SKOGSFÖRNYELSE

Skogsbruket i Finland baserar sig på naturliga huvudträdsdrag i de boreala skogarna. Dessa trädsdrag är tall, gran och björk, vars omloppstid är 60-120 år. Under omloppstiden görs 1-3 gallringar och till slut förnyas skogsbeståndet som uppnått förnyelsemognad genom kalavverkning eller avverkning i fröträdsställning. Naturlig förnyelse används alltid då det är möjligt, i praktiken i ungefär en tredjedel av fallen.

Två förnyelseavverkningar av tre är kalavverkningar och efter det anläggs ny skog genom plantering eller sådd. Det stora antalet kalavverkningar beror på att huvudträdsdragen tall och björk är så kallade pionjärtträdsdrag som förnyas bäst i öppna områden där det finns rikligt med ljus. Kalavverkningsytorna är i genomsnitt små - mellan en hektar och två - och på dem kvarlämnas naturvårdsträd med tanke på landskapet och mångfalden. Vid plantering används nästan alltid plantor av inhemska trädsdrag.

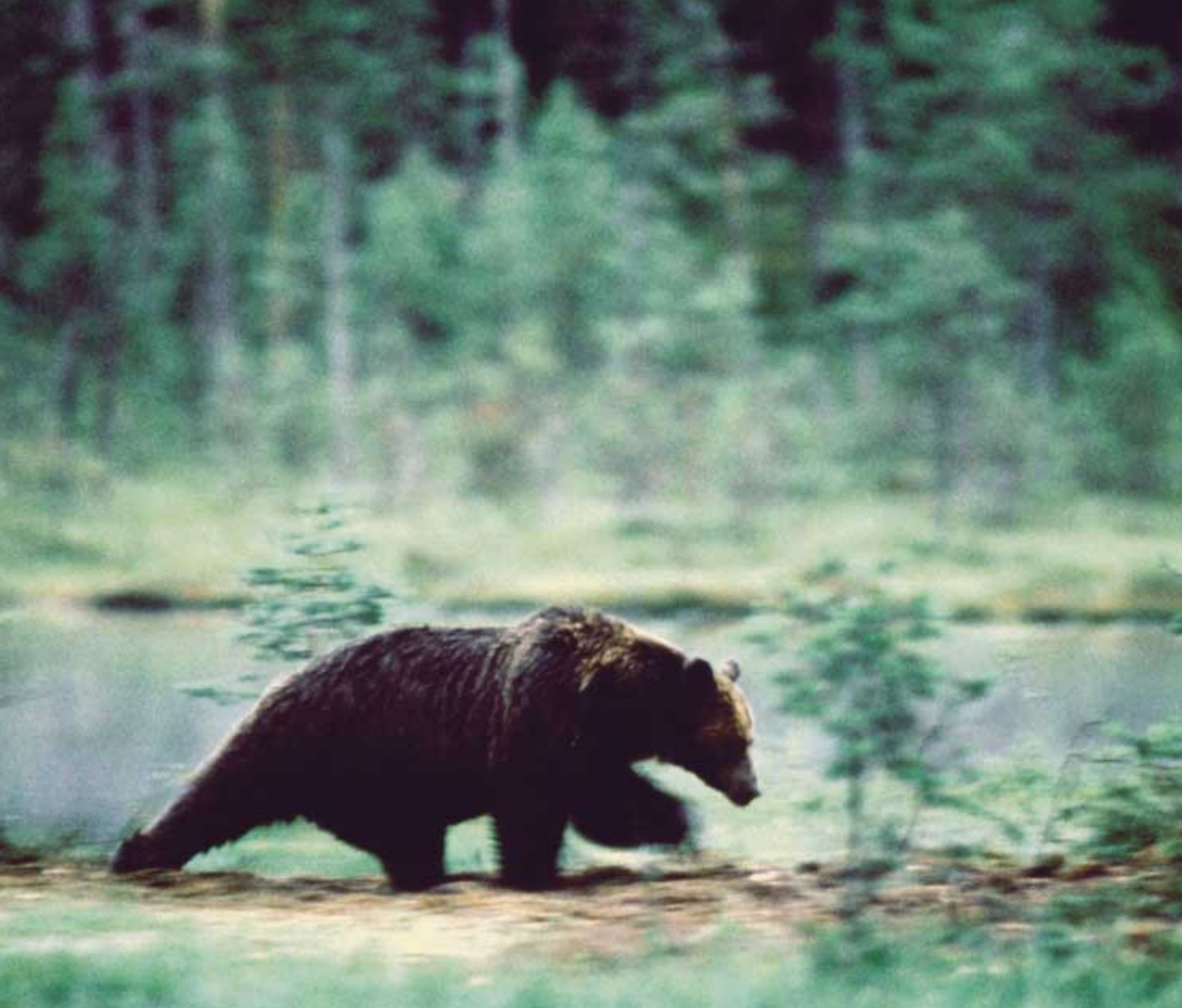
CENTRALEN FÖR TURISTFRÅMÅNDET

JARI KOSTET

Ända från barnsben är skogarna en del av finländarnas identitet.

Björnstammen har ökat under de senaste årtionden.

STOR BILD: JARMO MANNINEN, SMÅ BILDER: UPPFRÅN: 1. HARRI PULLI, 2. OHS 3. JOUKI KLINGE

Kungsörn, sydlig kärrsnäppa och guckusko - hotade arter i Finland.

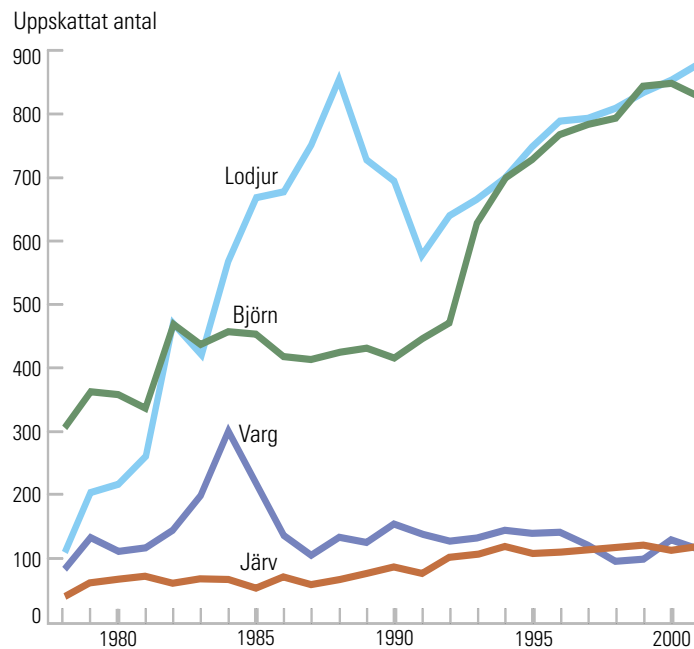
NATURVÄRDENA BEAKTAS OCKSÅ I EKONOMISKOGARNA

Ekonomisk lönsamhet är rättesnöret inom skogsbruket. En bra lönsamhet tryggar också möjligheterna att sköta om mångfalden och andra värden som skogarna har. I ekonomiskogarna finns det 1,1 miljoner hektar (5 procent) objekt där virkesproduktionen har begränsats för naturvärdenas, landskapets eller rekreationens skull. Begränsningarna baserar sig till största delen på lagen, men skogsägarna bevarar naturvärdena i sina skogar också på eget initiativ. I vissa fall kan man få ersättning för ekonomiska förluster som föranleds av skyddet.

Med hjälp av rådgivning, skogsbruksplanering och skogscertifiering stöds skyddet i ekonomiskogarna. Varannan skogsägare har en skogsbruksplan. För skogsbruksplanen taxeras skogarna i terrängen och sam-

STORA ROVDJUR, UTVECKLINGEN I FINLAND 1978 - 2001

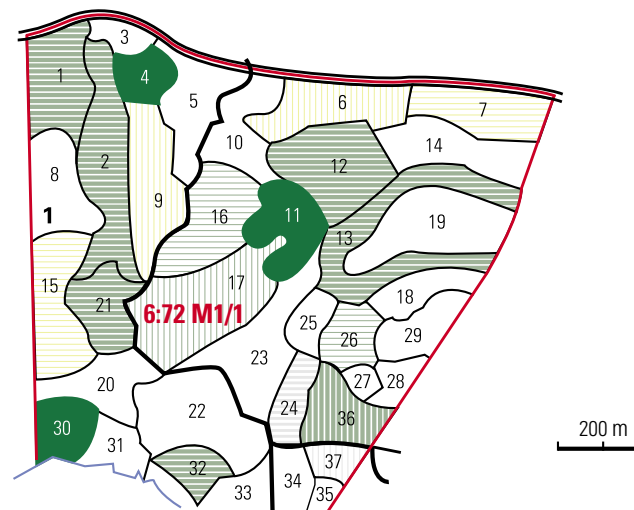
KÄLLA: VILT- OCH FISKERIFORSKNINGSINSTITUTET

UTDRAG UR FIGURKARTAN I SKOGSBRUKSPLANEN

KÄLLA: SKOGSBRUKETS UTVECKLINGSCENTRAL TAPIO

tidigt kartläggs viktiga naturobjekt. Man råder skogsägarna att bevara särdragen hos viktiga naturobjekt.

I Finland har 95 procent av skogarna certifierats enligt det nationella skogscertifieringssystemet. Genom att skogarna har certifierats har skogsägarna förbundit sig bl.a. till att bevara värdefulla naturobjekt och följa upp naturvården. Certifiering förutsätter också utbildning för fackmän och skogsägare samt att man för mångfalden bevarar viktiga träd och död ved vid avverkningarna. Certifieringskriterierna revideras var femte år och obundna granskare kontrollerar årligen att kriterierna följs. Systemet är en del av det internationella certifieringssystemet PEFC och finländska företag kan, om de så önskar, använda produktmärket som visar att de omfattas av systemet.

GRAFISK PLANERING:
Luze Oy / Tiina Salminen

REDAKTÖR:
Ahti Kotisaari

FOTOGRAFIER:
Erkki Oksanen, Jouni Klinga, Jari Kostet, Jarmo Manninen,
Harri Pulli, Risto Timonen, Jari Tuiskunen, Hannu Viitanen,
Skogsindustrin rf, UPM-Kymmene, Centralen för turistfrämjandet,
Oy Sisu Auto Ab

PAPPER:
Tryckt på papper som uppfyller kraven
i miljöstyrnings- och miljörevisionsordningen
EMAS (Eco-Management and Audit Scheme)
som övervakas av EU och tillämpas av fabriker.

TRYCKERI:
Painoprisma 2003

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET
MILJÖMINISTERIET